

Gemeente Bergen Uitkomsten controle en overige informatie 2013

Rapportage aan de raad

Building a better
working world

Gemeenteraad van de gemeente Bergen
T.a.v. de Commissie van Onderzoek
Postbus 175
1860 AD BERGEN

Amsterdam, 22 april 2014

BM/jh/9JECMN

Uitkomsten controle en overige informatie 2013

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Bergen. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ wensen en aandachtspunten;
- ▶ onafhankelijkheid en controleproces.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk *Kernpunten*.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2013. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de gemeente Bergen.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag is d.d. 10 april 2014 besproken met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris en de concerncontroller. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

B. Minks RA
Director

Inhoudsopgave

Kernpunten	4	Wensen en aandachtspunten	23
Kernpunten uit onze rapportage	5	Uw specifieke wensen en aandachtspunten	24
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	8	Controleproces	25
Conclusie van de controle	9	Ons controleproces	26
Onze analyse van het resultaat 2013	10	Bijlagen	
Grondslagen van financiële verslaggeving	13	1. SiSa-bijlage	
Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle	15		
Kwaliteit beheersorganisatie	18		
Interne beheersmaatregelen	19		
Rechtmatigheidsbeheer	20		

Kernpunten

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Conclusie van onze controle	Er resteren na onze controle geen ongecorrigeerde controleverschillen of materiële herrubriceringen voor de jaarrekening 2013. Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2013 zijn ingericht in overeenstemming met het BBV en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van de gemeente Bergen.
	De jaarrekening is rechtmatig	Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Bergen een goedkeurende verklaring afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2013 in overeenstemming zijn met de door de relevante wet- en regelgeving.
	(Geen) bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2013. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
	Er resteren geen controleverschillen	Er resteren geen controleverschillen welke niet door de gemeente Bergen zijn gecorrigeerd.

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

	Financiële positie/kwaliteit van het resultaat	De financiële positie van de gemeente Bergen is voldoende te noemen. Het weerstandsvermogen is voldoende.
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Resultaat in belangrijke mate beïnvloed door incidentele posten	Het resultaat van 2013 is in belangrijke mate beïnvloed door een aantal incidentele posten (zowel lasten als baten). Uit de analyse van het jaarrekeningresultaat blijkt dat meer inkomsten forensen- en toeristenbelasting zijn gerealiseerd (hogere baten) en dat er een extra dotatie aan de pensioenvoorzieningen voor wethouders (hogere lasten) heeft plaatsgevonden. Voor een uitgebreide analyse van het resultaat verwijzen wij naar het jaarverslag en de jaarrekening.
Kwaliteit beheersorganisatie	Interne beheersmaatregelen	Onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersmaatregelen hebben wij reeds gerapporteerd in onze managementletter bij de tussentijdse controle d.d. 25 november 2013.
Bestuurlijke aandachtspunten	Onze visie op 2014	<p>Onze controle heeft geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2013. Naast onze certificerende functie hebben wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de gemeente Bergen het afgelopen jaar over tal van onderwerpen geïnformeerd onder andere door middel van onze management letter d.d. 25 november 2013. Voor het komende jaar vinden wij het, gelet op het voorgaande, belangrijk dat de gemeente Bergen prioriteit geeft aan de volgende onderwerpen, bevindingen en adviezen:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ toereikendheid van onderhoudsvoorziening gebouwen▶ risico's verbonden partijen inclusief garantiestellingen▶ risico's grote projecten▶ waardering financiële vaste activa▶ SISA▶ verantwoording belastingen en heffingen▶ regionale samenwerking▶ (verbijzonderde) Interne Controle Functie▶ 3D's

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Bestuurlijke aandachtspunten	Samenwerken	<p>De gemeente Bergen heeft in dit kader in regioverband gezocht naar samenwerkingsverbanden. Samen met de gemeenten Uitgeest, Castricum en Heiloo is de gemeente Bergen een onderzoek begonnen om te kijken of het mogelijk is delen van het ambtelijk apparaat samen te voegen. Vooral de afdelingen openbare ruimte, personeelszaken, financiële administratie, inkoop en klantcontacten zouden wellicht samen kunnen gaan werken. Vanuit het onderzoek ("Verkenning samenwerken Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo") is duidelijk geworden dat de deelnemende gemeenten zoveel mogelijk gebruik willen gaan maken van de 3 K's: Kwetsbaarheid verminderen, Kwaliteit verbeteren en Kosten beheersen. Hiertoe zijn de mogelijke voordelen vanuit een aantal deelprojecten benoemd. De verdere vormgeving van de samenwerking tussen de gemeenten zal nader worden uitgewerkt in vervolgoopdrachten.</p> <p>De gemeente Bergen heeft besloten om met ingang van boekjaar 2014 de taken in het kader van de gemeentelijke belastingen uit te besteden aan Cocensus. Dit was uitbesteed aan de gemeente Alkmaar. Het is in dit kader belangrijk om goede werkafspraken te maken ten aanzien van de aanlevering van adequate (tussentijdse) informatie.</p>
------------------------------	-------------	---

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Conclusie van de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Controleverklaring

Wij zullen een goedkeurende controleverklaring verstrekken bij de jaarrekening van de gemeente Bergen over het boekjaar geëindigd op 31 december 2013. In deze verklaring bevestigen wij dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2013 als van de activa en passiva per 31 december 2013 in overeenstemming met het *Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten* en de *Beleidsregels toepassing Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector*.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2013. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBV. Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening 2013 van uw gemeente geen materiële afwijkingen vertoont ten opzichte van de voorschriften van het BBV.

Daarnaast is door ons nagegaan of het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet strijdig is met de jaarrekening.

Wij zijn er bij ons oordeel van uitgegaan dat de raad de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Onze analyse van het resultaat 2013

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Voordelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2013 bedraagt € 612.000 voordelig ten opzichte van een begroot sluitend saldo van €294.000 nadelig.

Het resultaat over 2013 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2013	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	70.249	70.123	-126
Totale baten	71.351	72.167	816
Resultaat vóór bestemming	1.102	2.044	942
Mutaties in reserve	-1.396	-1.434	-38
Resultaat na bestemming	-294	612	906

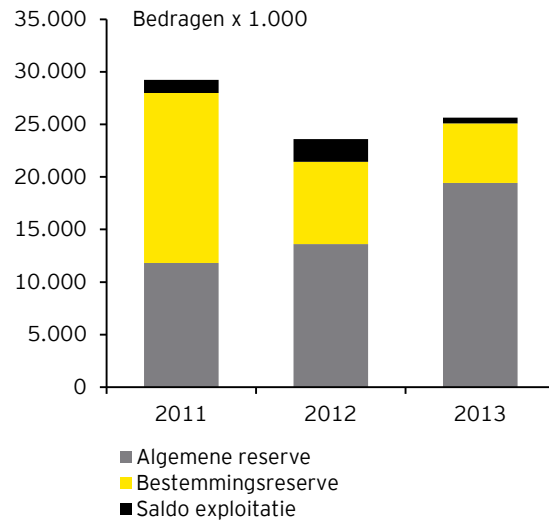
- ▶ Het rekeningresultaat is in belangrijke mate beïnvloed door incidentele posten (wethouderspensiolen, forensenbelasting en toeristenbelasting).
- ▶ Het begrotingsbeheer van de gemeente Bergen is op orde. De verschillen tussen de gewijzigde begroting en de rekening 2013 zijn (na normalisering van de incidentele posten) klein te noemen. Het voorspellend vermogen is verbeterd.

Onze analyse van het resultaat 2013

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van de financiële positie

Het eigen vermogen, inclusief het resultaat na bestemming, bedraagt per jaareinde 2013 volgens de jaarrekening € 25,6 miljoen en heeft zich vanaf 2011 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 25,7 miljoen is € 19,4 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2012 gestegen met € 5,8 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door een tussentijdse dotatie vanwege het opheffen van de reserve NUON.

Per saldo is gedurende 2013 € 1.434.000 toegevoegd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het positieve resultaat voor bestemming (€ 2.044.000) het positieve resultaat na bestemming van € 612.000.

Kwaliteit van het resultaat

Het rekeningresultaat van 2013 van 612.000 (voordelig) is ten opzichte van het begrote resultaat van € 294.000 (nadelig) is met name beïnvloed door een aantal incidentele posten. We noemen:

- extra storting pensioenvoorziening wethouders van € 240.000
- extra opgelegde forensenbelasting van € 791.000
- meeropbrengsten toeristenbelasting van € 187.000

Onze analyse van het resultaat 2013

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw gemeente bedraagt 23,9% (2012: 20,2%).

Financiering

In 2013 heeft u geen langlopende leningen afgesloten. Er is in totaal voor circa € 12,0 miljoen aan leningen afgelost. Dit is de voornaamste reden van de verbetering van de solvabiliteitspositie van de gemeente Bergen.

De gemeente heeft een treasurycommissie die elk kwartaal bij elkaar komt om de liquiditeitsplanning te bespreken.

Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf *Financiering* van de jaarrekening 2013.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2013 is gevoerd.

De interne risicoanalyse wordt sinds 2012 opgesteld met behulp van het programma NARIS®. De gemeente heeft een bedrag van € 94,3 miljoen (2012: 54,9 miljoen) ingevoerd in het risicomanagementsysteem. Door het systeem is een benodigde weerstandscapaciteit berekend € 3,9 miljoen (2013: 2,8 miljoen). Het beschikbare weerstandsvermogen bedraagt € 21,3 miljoen (2012: € 19,4 miljoen). Dit resulteert in een ratio van 5,38 (2012: 6,74). Op basis hiervan classificeert dit als een uitstekend weerstandsvermogen ratio (ratio > 2,0).

Wij zijn van mening dat de gemeente de risico's op een evenwichtige manier in beeld heeft gebracht, echter is de omvang van de geïdentificeerde risico's substantieel gestegen. Deze is slechts in beperkte mate gecompenseerd door een hogere weerstandscapaciteit. Wij benadrukken dat een adequaat systeem van het monitoren en beheersen van de risico's belangrijk is.

Grondslagen van financiële verslaggeving

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Nieuwe ontwikkelingen BBV

In 2013 heeft de BBV een aantal nieuwe notities uitgebracht welke van invloed zouden kunnen zijn op de financiële verslaggeving van de gemeente Bergen. Het betreft de volgende notities:

- ▶ Notitie rente
- ▶ Notitie waardering vastgoed
- ▶ Notitie toerekening kosten van bestedingen in de openbare ruimte aan grondexploitaties
- ▶ Notitie erfpacht in de BBV
- ▶ Notitie BBV en arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De voorgenoemde notities betreffen een nadere verduidelijking van de BBV. Sommige notities (zoals de erfpacht) zijn niet of in mindere mate van toepassing voor de gemeente Bergen. Voor zover de notities wel van toepassing zijn voor de gemeente Bergen, voldoet de gemeente aan de voorwaarden zoals benoemd in de bovengenoemde notities.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wel hebben wij een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen.

Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden

Sensitiviteit schattingen is gemiddeld

Sensitiviteit schattingen ligt laag

Belangrijke schattingen	Beoordeling 2012	Beoordeling 2013	Toelichting
Waardering grond en gebouwen inclusief afschrijvingen			Onze adviezen ten aanzien van de beoordeling van de aanwezigheid van de activa zijn uitgevoerd en heeft geleid tot een aantal afwaarderingen welke in de jaarrekening zijn verwerkt.
Waardering van uw deelnemingen en langlopende schulden			De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Ten aanzien van de waardering zijn door ons geen bijzonderheden geconstateerd.
Waardering van de debiteuren			Wij hebben vastgesteld dat de debiteuren juist zijn gewaardeerd. Wij achten de opgenomen voorziening inzake dubieuze vorderingen toereikend.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen			Wij hebben de toereikendheid van de voorzieningen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de voorzieningen voldoende en adequaat zijn onderbouwd.
Beoordeling van de risico's ten aanzien van de niet uit de balans bijkomende verplichtingen			De risico's ten aanzien van niet uit de balans bijkomende verplichtingen zijn voldoende onder de aandacht bij de gemeente.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Opvolging bevindingen 2012

Wij hebben in ons verslag van bevindingen 2012 een aantal aanbevelingen gedaan. Een aanbeveling betrof het uitvoeren van een nadere detailanalyse op het bestaan van de materiele vaste activa met een boekwaarde lager dan € 75.000. Dit in navolging van de analyse van de materiele vaste activa met een boekwaarde groter van € 75.000, welke reeds in 2012 heeft plaatsgevonden. De analyse op de materiele vaste activa met een boekwaarde lager dan € 75.000 heeft plaatsgevonden en geresulteerd in een aantal afboekingen, welke reeds bij de tussentijdse rapportage hebben plaatsgevonden.

Daarnaast dient de gemeente een koppeling vast te stellen tussen de gemeentelijke eigendommen, door middel van een activa register, en de opbrengsten uit hoofde van huren en pachten. Door middel van een zichtbare aansluiting tussen beiden ontstaat de mogelijkheid om de volledigheid van de opbrengsten uit hoofde van huren en pachten te monitoren en te controleren.

Kostenplaatsenresultaat

Zoals in voorgaande jaren ook aan u gerapporteerd, wordt in de jaarrekening een kostenplaatsresultaat begroot en gerealiseerd. Dit resultaat bestaat uit een positief resultaat op de kostenverdeling. Het positieve resultaat is veroorzaakt doordat meer lasten zijn doorbelast dan werkelijk zijn gerealiseerd. Door het niet zuiver verdelen van de

kostenplaatsen kan het inzicht in de daadwerkelijke besteding van bepaalde activiteiten en/of werkzaamheden worden vertroebeld.

SISA bijlage 2013 - Participatiebudget

In overleg met de rechtmatigheidsadviseur is ten opzichte van de concept jaarrekening een correctie doorgevoerd ten aanzien van de verantwoording van het Participatiebudget. De bestedingen uit hoofde van ambtelijke uren zijn ten laste van het Participatiebudget verantwoord. Dit heeft geleid tot een toename van het resultaat van de gemeente Bergen.

Hypotheek ambtenaren

De gemeente Bergen heeft hypotheek verstrekt aan ambtenaren, welke in dienst zijn bij de gemeente. Ultimo 2013 bedraagt het uitstaande bedrag € 6,7 miljoen. Het merendeel van deze leningen betreffen aflossingsvrije hypotheek (circa € 6,5 miljoen). Dit houdt in dat na afloop van de looptijd de uitstaande hypotheek afgelost dienen te worden. Momenteel bestaat geen inzicht hoe deze aflossingen in de toekomst gaan plaatsvinden.

Er bestaat geen inzicht in de waarde van het onderpand van de objecten waarvoor de gemeente het pandrecht op heeft. Dit kan voor de inbaarheid van het uitstaande bedrag van belang zijn. Wij adviseren u om nader inzicht te verkrijgen in de onderliggende waarde van de objecten.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen/Garantstellingen

In 2013 is gebleken dat 1 garantstelling (MCA uit 1996) van circa € 2 miljoen niet was opgenomen. Deze is in de jaarrekening 2013 toegevoegd. De garantstelling is intern bekend geworden bij de gemeente Bergen nadat er door MCA een verzoek is ingediend voor een wijziging van de huidige garantstelling vanwege de nieuwbouw van het nieuwe MCA-ziekenhuis.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Forensen- en toeristenbelasting

Voor de forensenbelasting is voor de jaren 2009-2013 extra opgelegd onder meer vanwege de uitbreiding het areaal. De meeropbrengsten voor deze jaren bedragen circa € 1.227.000. In de bijgestelde begroting was reeds rekening gehouden met € 436.000, waardoor er een voordeel is gerapporteerd van € 791.000 ten opzichte van de begroting.

De meeropbrengsten ten aanzien van de toeristenbelasting ten opzichte van de begroting bedragen €187.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door incidentele meeropbrengsten op nakohieren over de jaren 2010, 2011 en 2012.

De geconstateerde overschrijdingen ten opzichte van de begroting zijn pas laat bekend geworden waardoor dit niet in de begroting 2013 meegenomen kon worden. Wij hebben vernomen dat in de begroting 2014 hiermee reeds rekening is gehouden.

Verantwoording gemeentelijke Belastingen gemeente Alkmaar

De gemeente Bergen heeft de uitvoering van de gemeentelijke belastingen uitbesteed aan de gemeente Alkmaar. Hiertoe is een Dienstverlenings-overeenkomst tussen de gemeente Bergen en de gemeente Alkmaar opgesteld, waarin de nadere afspraken ten aanzien van verantwoording en controle zijn opgenomen. De gemeente Bergen ontvangt van de gemeente Alkmaar een gewaarmerkte/gecontroleerde verantwoording inzake de gemeentelijke belastingopbrengsten alsmede debiteurenstanden.

De gewaarmerkte en door de accountant gecontroleerde verantwoording is relatief laat beschikbaar gesteld, waardoor onze review bij de accountant ook relatief laat heeft plaatsgevonden.

Wij hebben vernomen dat de gemeente Bergen met ingang van 2014 overstapt naar een andere Gemeenschappelijke Regeling Belastingen (Cocensus). Wij adviseren u om strakkere naleving van de afspraken ten aanzien van de aanlevering van de gecontroleerde verantwoording.

Risico's verbonden partijen

De gemeente heeft de risico's ten aanzien van de verbonden partijen, waarin een bestuurlijk of financieel belang is verkregen, verantwoord in paragraaf E van de jaarrekening 2013. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente intern een analyse uitvoert omtrent de financiële positie van de verbonden partijen alsmede een opsomming maakt van de bekende financiële risico's. Hiermee wordt voldoende inzicht gegeven in de financiële risico's bij de verbonden partijen.

Toereikendheid onderhoudsvoorzieningen gebouwen

Wij hebben de toereikendheid van de onderhoudsvoorzieningen gebouwen beoordeeld. Wij hebben daarbij vastgesteld dat deze voorzieningen voldoende en adequaat zijn onderbouwd.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de *Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector* (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2013 is een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens is vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd.

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de *Nota verwachtingen accountantscontrole 2013*. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de navolgende specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Onze controleaanpak hierbij hebben wij in het hoofdstuk Onafhankelijkheid en controleproces nader toegelicht. De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 1 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

**Kwaliteit
beheersorganisatie**

Interne beheersmaatregelen

Kwaliteit beheersorganisatie

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2013 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij steunen voor de processen personeel, inkoop en geldverkeer, aanbestedingen, WABO, verstrekken uitkeringen en individuele verstrekkingen en subsidieverstrekkingen op de interne beheersing. Daarnaast nemen wij kennis van alle werkzaamheden uitgevoerd uit hoofde van de (verbijzonderde) interne controle.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Positie (verbijzonderde) interne controle

De positie van de interne controle wordt binnen de gemeente Bergen steeds beter vorm gegeven. In 2013 is op afdelingsniveau gestart met het opstellen van interne controleplannen. Hierbij worden diverse en brede interne controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid van de bestedingen. De werkzaamheden uitgevoerd door de interne controle worden direct teruggekoppeld aan het afdelingshoofd.

De verbijzonderde interne controle zal in 2014 gebruik maken van de werkzaamheden uitgevoerd op afdelingsniveau, maar behoudt daarnaast de mogelijkheid om haar eigen werkzaamheden uit te voeren.

De communicatie van de werkzaamheden en bevindingen van de verbijzonderde interne controle worden in het drie wekelijks overleg gecommuniceerd met de Gemeente Secretaris.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2013, uitgebracht aan het college op 25 november 2013 en besproken op 13 november 2013 met de Commissie van Onderzoek, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2013 opgenomen. Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant zichtbaar door de organisatie wordt opgevolgd.

Kwaliteit beheersorganisatie

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

In paragraaf *Rechtmatigheid* van hoofdstuk *Ons controleproces* hebben wij de gehanteerde kaders voor onze rechtmatigheidscontrole nader toegelicht. Buiten hetgeen eerder is gemeld, hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd in het kader van rechtmatigheid. In het vervolg van deze paragraaf geven wij onze bevindingen bij deze onderwerpen.

Het controleprotocol, inclusief het normenkader is op 17 september 2013 door uw raad vastgesteld. Het normenkader is intern bij uw gemeente vertaald in interne controleprotocollen, waarna voor de geïdentificeerde risico's de getroffen beheersingsmaatregelen in kaart zijn gebracht. De werking van deze maatregelen is met voldoende diepgang getoetst en de uitkomsten hiervan zijn voor de processen met een duidelijke audittrail vastgelegd.

Zoals reeds aangegeven in de managementletter kan de beheersing voor een aantal processen nog in bepaalde mate verbeterd worden. Wij constateren dat de gemeente Bergen hiermee aan de slag is en deze verbeteringen veelal de komende periode wil gaan realiseren.

Wij zijn van mening dat de gemeente Bergen voor het boekjaar 2013 een deugdelijk rechtmatigheidsonderzoek heeft uitgevoerd.

De begrotingsafwijkingen zijn goed toegelicht

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. In hoofdstuk *Ons controleproces* van deze rapportage lichten wij de controleaanpak en de verantwoordelijkheden van college, raad en accountant nader toe.

In onderstaande tabel hebben wij per programma een samenvatting gegeven van de afwijkingen van de lasten op de begroting.

Onderdeel programmarekening	Gewijzigde begroting	Rekening 2013
	€ *1.000	€ *1.000
Programma 1: Inwoners en Bestuur	9.956	10.546
Programma 2: Samenleving	26.111	26.540
Programma 3: Dienstverlening	3.469	3.573

Programma 1: Inwoners en Bestuur

De overschrijding is veroorzaakt door een extra dotatie in de voorziening voor de wethouders. De overschrijding wordt grotendeels door direct gerelateerde opbrengsten gecompenseerd. Derhalve is de overschrijding niet meegenomen in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid.

Naast de overschrijding uit hoofde van de extra dotatie in de voorziening voor wethouders bestaat de overschrijding voor een deel uit de hogere doorbelasting uit hoofde van kostenplaatsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar de toelichting opgenomen bij de overschrijding in programma 3.

Programma 2: Samenleving

De overschrijding is veroorzaakt door de toename van het aantal verstrekte vervoersvoorzieningen. De kosten passen binnen het door de gemeente vastgestelde beleid en derhalve is de overschrijding niet meegenomen in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid.

Kwaliteit beheersorganisatie

Naast de overschrijding door de toename van het aantal vervoersvoorzieningen, bestaat de overschrijding voor een deel uit de hogere doorbelasting uit hoofde van kostenplaatsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar de toelichting opgenomen bij de overschrijding op programma 3.

Programma 3: Dienstverlening

De overschrijding op programma 3 is veroorzaakt door een hogere doorbelasting uit hoofde van de kostenplaatsen. De lasten van de kostenplaatsen bestaan uit de algemene kosten van de gemeente Bergen die niet direct gerelateerd zijn aan producten zoals personeelskosten, ICT en huisvesting. Door de toegepaste methodiek van de gemeente Bergen zijn de doorbelastingen vanuit de kostenplaatsen hoger dan de werkelijke lasten op de kostenplaatsen. Hierdoor ontstaat een resultaat op de kostenplaatsen, verantwoord op programma 7. Per saldo is de kosten-doorbelasting resultaatneutraal.

Deze overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten zijn door het college in de toelichting op de programmarekening toereikend toegelicht. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2013. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredietafwijking

Voor het project Kranenburgh is door de raad een krediet beschikbaar gesteld. Wij hebben vastgesteld dat in 2013 het project in gebruik is genomen. Wij hebben een onderdekking op het krediet van € 512.000 geconstateerd. Deze kostenafwijking loopt in 2014 verder op voor nog te maken kosten tot € 545.000.

De afwijking van het krediet is veroorzaakt omdat de verwachte baten uit hoofde van de verkoop van de Berkenlaan, de schenking door het NHKC vanuit de overdracht van Plein 7 en de subsidiebijdrage van de provincie Noord Holland gezamenlijk € 545.000 lager zijn dan begroot.

Wij hebben vastgesteld dat de raad van de gemeente Bergen hierover in 2013 en 2014 is geïnformeerd en dat de raad in maart 2014 heeft ingestemd met de overschrijding. Wij hebben derhalve geconcludeerd dat deze afwijking niet onrechtmatig is.

Opbrengsten CAK

De berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in het kader van de huishoudelijke verzorging wordt door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgevoerd. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij periodieke afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bedragen.

Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdrage als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk en beschikt de gemeente vanwege privacyregelgeving niet over de inkomensgegevens. De gemeente heeft de onzekerheid inzake de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen toereikend toegelicht in de toelichting op de programmarekening. Uit dien hoofde is de onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de eigen bijdragen (conform kadernota 2013 Platform rechtmatigheid) door ons niet als controleverschil meegenomen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Misbruik en oneigenlijk gebruik

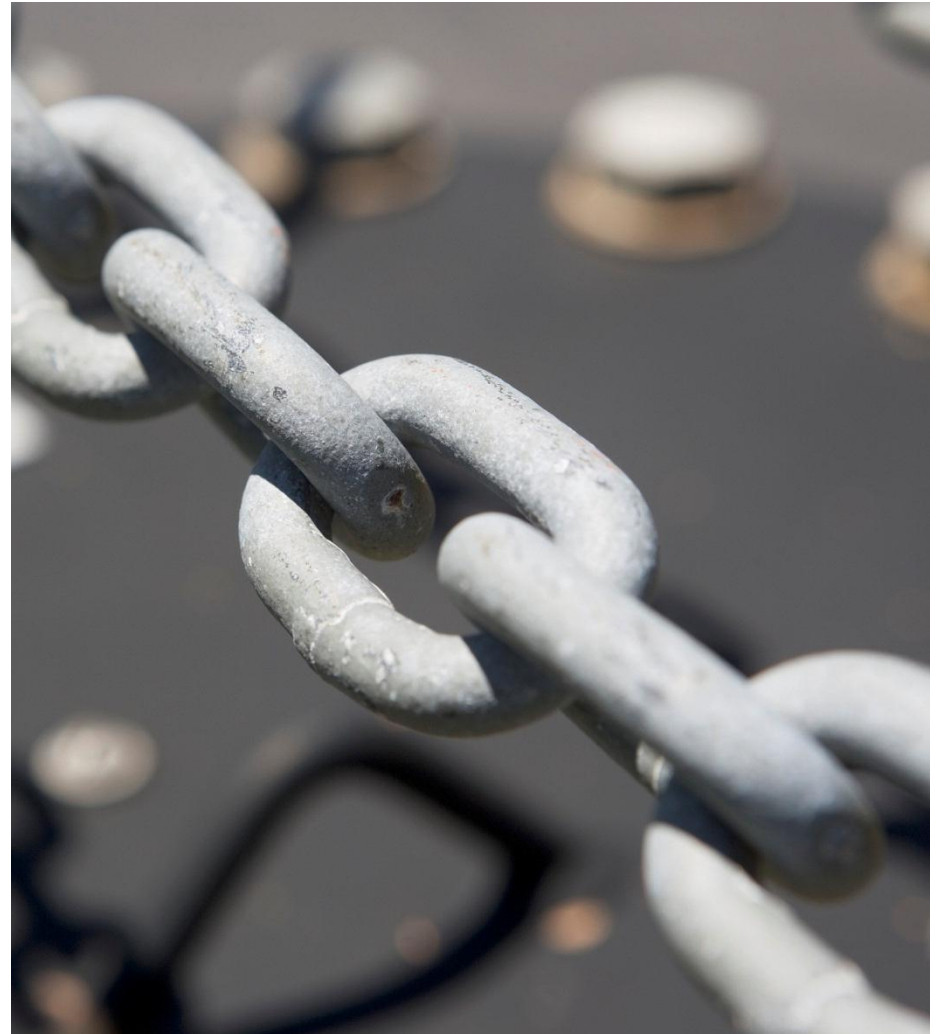
In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* van het jaarverslag.

Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de gemeente betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Wensen en
aandachtspunten

Wensen en aandachtspunten

Aandachtspunten van de raad

Wij vinden het van groot belang onze controle af te stemmen op de specifieke situatie van de gemeente Bergen en de wensen van onze opdrachtgever. Op die wijze kunnen wij nog gericht toegevoegde waarde leveren. U heeft ons gevraagd dit jaar specifiek aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen:

- ▶ gemeentelijk rioleringsplan;
- ▶ subsidies.

Gemeentelijk rioleringsplan

De baten uit hoofde van het gemeentelijk rioleringsplan bestaan uit de opgelegde leges in 2013. Ten laste van de rioolheffing worden kapitaallasten en diverse overige kosten toegerekend. Deze kapitaallasten hebben betrekking op de toerekening van rente en afschrijving van de investeringen in materiële vaste activa. De voornaamste investeringen in 2013 hebben betrekking op de Loudelsweg, vervangen van riolering Trambaan, diverse werkzaamheden in Groet en verplaatsen van de riolering Heereweg en Voorweg te Schoorl. De diverse overige kosten bestaan uit onderhoud- en reparatie, inspectie en advieskosten.

Wij hebben vastgesteld dat in 2013 de aan het gemeentelijk rioleringsplan toegerekende baten en lasten in lijn liggen met de begroting. En dat per ultimo 2013 een voorziening resteert die door de gemeente kan worden ingezet ten behoeve van het gemeentelijk rioleringsplan.

Subsidies

De geldende regelgeving omtrent de subsidies van de gemeente Bergen is vastgelegd in de "Algemene Subsidieverordening 2009". Het subsidieproces van de gemeente Bergen is ingericht conform de spelregels in deze verordening met betrekking tot onder meer de subsidievormen, het subsidieplafond, subsidieverlening en de subsidievaststelling.

De overwegingen en werkzaamheden uitgevoerd door de gemeentelijke organisatie voor de toekenning en vaststelling van een subsidie worden per subsidieaanvraag vastgelegd. De vastlegging is van dusdanige aard dat hierop controle kan worden uitgevoerd door de verbijzonderde interne controle.

Wij hebben vastgesteld dat de verbijzonderde interne controle een periodieke toetsing uitvoert om de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten uit hoofde van de toegekende subsidies vast te stellen. Bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controle zijn enkele bevindingen geconstateerd. De bevindingen van de Verbijzonderde Interne Controle hebben alleen betrekking op de tijdigheid van de vaststelling en toekenning van de subsidie.

In drie gevallen is door het college geen uitstel verleend voor de vaststelling 2012 en toekenning 2014. En in één geval is de subsidie voor het jaar 2013 na de termijn in de subsidieverordening door de gemeente toegekend. Voor alle genoemde gevallen is vastgesteld dat de bestedingen van de toegekende middelen rechtmatig hebben plaatsgevonden.

Controleproces

Wat is de reikwijdte van onze opdracht

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2013 van de gemeente Bergen gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de *Gemeentewet*.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het *Besluit accountantscontrole decentrale overheden* (Bado), de 'Beleidsregels toepassing WNT' inclusief het controleprotocol WNT en het door de raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze controleaanpak in het kort

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet ten doel hebben een oordeel

te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de gemeente. In hoofdstuk *Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle* hebben wij u inzicht gegeven in de significante risico's, onze controleaanpak en bevindingen ten aanzien van de jaarrekeningcontrole.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van burgemeester en wethouders van de gemeente heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporterings-toleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

Het normenkader en de goedkeuringstolerantie zijn door de raad op 17 december 2013 vastgesteld.

Op grond van de jaarrekening 2013 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 810.000 (1%) en voor onzekerheden € 2.430.000 (3%). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Belangrijke aandachtsgebieden in de controle

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het college en de gemeenteraad over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2013 onderkend.

Aan de volgende punten werd extra aandacht besteed bij het nader uitwerken van onze controleaanpak:

- ▶ toereikendheid van de onderhoudsvoorzieningen gebouwen;
- ▶ risico's verbonden partijen en garantstellingen;
- ▶ risico's grote projecten;
- ▶ waardering financiële vaste activa;
- ▶ SISA-bijlage 2013;
- ▶ verantwoording belastingen en heffingen.

Begrotingsbeheer

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Voor een juiste oordeelsvorming is het van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Het is de verantwoordelijkheid van de raad om hier dan tijdig een besluit over te nemen.

Ons controleproces

Onafhankelijkheid en controleproces

Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om de begrotingsrechtmatigheid van de lasten en investeringen te toetsen. Dit doen wij onder andere door:

- ▶ vast te stellen of begrotingsafwijkingen tijdig zijn gesignaleerd en zijn omgezet in een begrotingswijziging ter autorisatie aan de raad;
- ▶ vaststellen of kostenoverschrijdingen leiden tot een onrechtmatigheid, welke meegewogen moet worden in het accountantsoordeel of niet. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid hoeven niet te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2013 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado, de "Beleidsregels toepassing WNT" inclusief het controleprotocol WNT en de controleverordening/het controleprotocol 2013 van de gemeente Bergen-NH. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Verplichtingen inzake Single information en Single audit (SiSa)

Uw gemeente is op grond van wettelijk voorschrift verplicht de verantwoordingsinformatie voor de met name benoemde specifieke uitkeringen hieromtrent op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening op basis van een door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven model. Bij de controle van deze bijlage

betrekken wij de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hiervoor gegeven aanwijzingen (Circulaire Single information Single audit 2013, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2013).

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

In bijlage 1 van dit verslag rapporteren wij hierover.

Bijlagen

Bijlage 1

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2013	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)	Geen	-	-
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	-	-
G1	Wet Sociale Werkvoorziening gemeente 2013	Geen	-	-
G1A	Wet Sociale Werkvoorziening totaal 2012	Geen	-	-
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWW gemeente 2013	Geen	-	-
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Geen	-	-
G5	Wet Participatiebudget (WPB)	Geen	-	-